

DSİ Umum Müdürü Sayın S. Demirel'in "Meriçelli Metodu,, ile ilgili bir açıklaması

Mecmuanızın 40. Sayısında "SEL FELÂKETLERİ ve ZARARLARININ ÖNLENMESİNE AİT YANLIŞ ve DOĞRU ISLAH USÛLLERİ" başlıklı ve Nihat Rüştü Meriçelli imzalı makaleyi dikkatle okudum. Bazı hususları belirtmekte fayda mütalâa ettim. Şöyle ki,

1 — DSİ Umum Müdürlüğü'nün son 25 sene zarfında Türkiye'nin muhtelif yerlerinde yapmış bulunduğu ıslah işlerinden geniş tecrübeleri vardır. Bu tecrübeler "YAN DERELERİN ISLAHINDA EDİNİLEN TECRÜBELER" adı altında 1957 senesinde basılan bir kitapta toplanmıştır.

Yan dere ıslahı Nihat Rüştü Meriçelli'nin ifade ettiği şekilde, bir yatak kapasitesi tayininden ibaret değildir. Yan dere ıslahının gumül ve vus'atı mevzu-bahs kitabın önsözünde ve kitap içindeki muhtelif makalelerde enine boyuna belirtilmiştir.

Memleketimiz gibi arazi dejenerasyonunun gayet had bir devrede bulunduğu bir yerde ıslah, bir su meselesi olmaktan ziyade kum, çakıl ve sürüklenen maddeler meselesidir.

2 — Dere ıslahı bir ilim olmaktan ziyade bir sanattır. Yani fen adamının kontrolü altında bulunmayan birçok faktörler vardır ki bunlar bilhassa tahmin ve tasavvurları her zaman için altüst edebilirler. Böylece meydana gelen neticeler kadastrof (semavi âfet) tâbir edilir ve bu yüzdendir ki dünyanın birçok memleketlerinde, İtalya, Avusturya, Amerika, Hollanda gibi her karış toprağı üzerinde emek sarfedilmiş memleketlerde dahi meydana getirilen büyük tesislerin zaman zaman kifayyetle çalışmadığı ve milyonlarca liralık hasar meydana geldiği bir vakiadır. Bu itibarla, esasen % 100 feyezan kontrolü diye bir şey mevzu-bahs olamaz.

3 — Feyezan mühendisliğinin diğer bir zaruri prensibi, suya geçit hakkı tanınmasıdır. Feyezan yataklarında kurulmuş şehir, kasaba ve bahçeler esasen bu hakkı ihlâl etmişlerdir. Feyezan mühendisliğinin felsefesinde tabiat ananın hakkını alacağı ve bu hak alıştır kiracının oldukça yüksek bir kira ödeyeceği hakkı de mevcuttur.

Hülâsaten, bilhassa mühendislik tedbirleri ile ıslah sadece geçici bir çaredir. Toprak ve su muhafazası tedbirleri ile mühendislik tedbirlerinin birleştirilmesi, iskân hatalarının tashihi en iyi ıslah usulüdür. Takdir edilmelidir ki bu mevzu vadeli bir ameliyedir. Yine kadastrofları önlemez.

Yukarıda serdedilen umumî mütalâalar nazarı itibare alınarak ben sadece Nihat Rüştü Meriçelli'nin Mecmuanızın 40. Sayısındaki makalesinin ihtiva etti-

ği ve DSİ Umum Müdürlüğü'ne târiz mahiyetini taşıyan birkaç hususa cevap vereceğim:

Çankırı'da meydana gelen hâdisenin ıslah kapasitesi ile bir ilgisi yoktur. Bu tamamen bir kadastroftur ve esasen ıslah mühendisliği kadastrofal sarfiyatları kapasite tayinine esas almamaktadır. Çankırı feyezani bir semavi âfettir. 650 m³/san. kapasiteli yatak -ki 100 seneden daha fazla bir tekerrüre tekabül eder-, sürüklenici madde ve ağaçlarla kısmen kapasitesini kaybetmiştir. Hiç kimse, feyezan dalgasının geçişi ânında kum, çakıl ve ağaç hareketlerine DSİ'nin hâkim olmasını herhalde beklemez. Binaenaleyh bu mesele Meriçelli'nin iddia ettiği gibi bir formül veya metod meselesi değildir. Bu kadar muğlak bir meselede DSİ'nin hatasının mevcut olduğu veya DSİ'nin müda faası olamayacağı gibi iddialar hiçbir mesnede istinat etmemektedir.

Zira DSİ Türkiye'nin muhtelif yerlerinde 125 adet taşkın tesisi meydana getirmiş ve bunların hepsi kendilerinden beklenen faideyi istihsal etmiştir.

Çankırı feyezana gelince eğer DSİ'nin yaptığı kanal olmasa idi, dar bir boğaz içine yerleşmiş olan bu mahalde zararın çok daha cesim ve azim olacağı muhakkaktı. Bulut çatlaması tabir edilen bir hâdise neticesinde 10.000.000 m³ su 2 saat içerisinde gayet mahdut bir sahaya tekâsüf etmiştir, ve meydana gelen debi 1000 m³/san'ye yaklaşmıştır. 100 senede bir defa gelmesi muhtemel debi 580 m³, 1000 senede bir defa gelmesi muhtemel debi 770 m³/san'dir. Hiç kimse 10.000 senede veya 100.000 senede bir defa gelmesi muhtemel debiye karşı tedbir alınmasını ne ister ne de tasvibeder.

DSİ ıslah işlerinde evvelâ kendi memleketimizin topoğrafik ve idrolojik şartlarını ve saniyen ileri memleketlerin tecrübelerini dikkatle nazarı itibare almaktadır. Ayrıca iddia olunduğu gibi ıslah işlerine her sene 100.000.000 lira değil çok daha az bir meblâğ sarfedilmektedir. 1937 senesinden beri son 20 sene zarfında sarfedilen meblâğ henüz 100.000.000'na ulaşmamıştır. Bu itibarla her sene 30.000.000 liranın boşa gitmesi gibi bir iddia vârit olamaz. Halbuki DSİ Umum Müdürlüğü'nce takibedilen metod katıyen hatalı değildir. Bu husus müteakip yazıda izah edilecektir.

Rüştü Meriçelli'nin makalesinde kendi metodunu, DSİ Etüd ve Plânlama Dairesi Reis Muavinlerinden bir arkadaşına verdiği ve bu arkadaşından da bu metodun orijinal görülmediği ve kendisine ikramiye verilmeyeceğini öğrendiği şeklinde bir ifade mevcuttur. Ayrıca bundan dolayı teessüf edilmektedir.

Şurasını hemen kaydedelim ki bu muamele tamamen hususi olup Nihat Meriçelli'nin bir arkadaşı ile kendisi arasında geçmiştir. Nihat Meriçelli metodunu resmen DSİ Umum Müdürlüğü'ne takdim etmemiş ve resmen bir cevap almamıştır. Buradaki teessüfü DSİ

Umum Müdürlüğü'ne ait ise yukarıdaki muamelenin cereyan şekli bunda da Meriçelli'nin haklı olmadığını gösterir.

Bu itibarla ayrıca şurasını belirtmek icabeder ki afetlerin müsebbibi tamamen ilâhî kuvvetler olduğundan bunların mesulü ne mühendisler ne de DSİ gibi bir teşkilâttir. Nihat Meriçelli'nin bu hakikatten daha ilk nazarda yanlışlığını kaydetmek isterim.

Nihat Meriçelli'nin Mecmuanızda intişar eden metodu müteakip sayıda münakaşa edilecektir. Yalnız şu hususu Nihat Meriçelli de gayet iyi bilir ki DSİ Umum Müdürlüğü'nün bir bütçe teamülü vardır ve bu teamül hiçbir şekilde ikramiye ödenmesine müsait değildir.

Nihat Rüştü Meriçelli su işlerinin mühim mevzu-larından biri üzerinde düşünmek ve bu maksatla zaman sarfetmek gibi bir külfete katlanmıştır. Makalesindeki iddia ve ithamlar ne olursa olsun DSİ Umum Müdürü ve Türk Mühendisler camiasının bir ferdi olarak bu metod ister kabili tatbik olsun isterse olmasın bu çalışmayı Türk Mühendisleri adına büyük bir memnuniyetle karşıladım. Mühendisin yaratıcı kudreti mühendisler arasındaki fikir farklarında aranmalıdır.

Bu itibarla böyle bir çalışmasından dolayı Nihat Rüştü Meriçelli'ye teşekkür ederim.

DSİ.

UMUM MÜDÜRÜ
S. DEMİREL

ERNEST LAWRENCE ve FREDERIC JOLIOT

(Baştarafı 9. sayfada)

Radyoaktiflik" in keşfi üzerine 1935 yılında karısı ile birlikte Nobel Kimya Mükâfatını kazanmıştır. Aynı yıl "Sorbonne" a konferans hocası olarak tayin olunan Dr. Joliot, bir yıl sonra 1936 da, nükleer fizikte zincir reaksiyonunu keşfetmiş ve 1937 de de "Collège de France" ın Nükleer Kimya kürsüsüne profesör olarak tayin olunmuştur. Bu müddet zarfında buranın fizik laboratuvarında 30 tonluk, 1 metre çapında, bir (Cyclotron) ve direktörü bulunduğu "Ivry" Atom Sentezi Laboratuvarında da 2 MV luk (Van de Graaf) tipi elektrostatik bir jeneratör kurmuştur. 1940 a kadar Halban, Kowarski ve Dodé ile Uranium fisyonu üzerinde çalışan Dr. Joliot, Alman istilâsı üzerine Halban ve Kowarski ile birlikte çalışmalarına devam edebilmek için İngiltereye kaçmıştır.

Liberasyondan sonra, (C. N. R. S.) direktörlüğüne getirilen Dr. Frédéric Joliot, 1946 da Atom Enerjisi Yüksek Komiseri olmuş ve çalışmaları sayesinde kurulan ilk Fransız atom pili olan (ZOE) de 15 aralık 1948 de "Châtillon" da çalışmaya açılmıştır. 1950 de komiserliği profesör Francis Perrin'e devreden profesör Joliot, bundan sonra bütün faaliyetini "Ivry" deki Atom Sentezi Laboratuvarına ve "Collège de France" a hasretmişti. 17 mart 1956 da karısı Irène Joliot - Curie'nin vefatı üzerine Radium Enstitüsü direktörlüğüne ve "Sorbonne" daki (Nükleer Fizik ve Radyoaktivite) kürsüsü profesörlüğüne tayin olunmuştur. Son zamana kadar "Orsay" de yeni kurulmakta olan Nükleer Araştırma Merkezinin akseleratörlerini gerçekleştirmek yolunda durmadan dinlenmeden çalış-

mıştır. Meydana getirdiği 150 milyon elektron voltluk proton verici bir (Synchro - Cyclotron) sinkrosiklotron 4 haziran 1958 akşamındanberi faaliyettedir.

Dr. Frédéric Joliot, 1943 yılında, Edouard Branly'den açık kalan yeri işgal etmek üzere Fransız Fen Akademisi âzalığına, 1944 te Tıp Akademisi âzalığına seçilmiş ve gene aynı yıl, (Légion d'Honneur) nişanının "Commondeur" rütbesiyle taltif olunmuştur. Daha birçok ilim Akademilerinin ve cemiyetlerinin faal âzası bulunan Profesör Joliot'nun iki çocuğu vardır. Bunlardan oğlu Pierre Joliot müzisyen olup, kızı Hélène ise tıpkı annesi, babası ve dedesi gibi fizikçidir ve meşhur Fransız fizikçisi Langevin'in oğlu ile evlidir.

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ İLAN TARİFESİ

Ön kapak (iki renkli)	1.000.— T.L.
Arka kapak (iki renkli)	750.— T.L.
Ön ve arka kapak içi	500.— T.L.
Orta dört sayfa (iki renkli)	1.000.— T.L.
Orta iki sayfa (iki renkli)	600.— T.L.
Diğer sayfalar (tam)	200.— T.L.
Diğer sayfalar (yarım)	125.— T.L.
Diğer sayfalar (dörtte bir)	75.— T.L.
Büro ilanları (sekizde bir)	25.— T.L.
Ayrıca her renk için	100.— T.L.
Tek sütunda santimi	5.— T.L.

—•Oo—